

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM

Kooperatív Doktori Program

VÉG ÉS KEZDET!?

**A 80 éve Magyarországon történtek
interdiszciplináris megközelítésben
(1939-1947)**

PROGRAM FÜZET

2025. november 3-4.

Károlyi-Csekonics-Palota Szivarszoba
1088 Budapest, Múzeum u. 17.

További információ:

Dr. Horváth Miklós – V/3. projektvezető

horvath.miklos1@kre.hu

+36 30 951 4460

EGYÜTTMŰKÖDŐ SZERVEZETEK

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

*Megvalósul a "Kutatási Projektek Támogatása 2025-2026"
program keretében.*

Háttér: A Lánchíd újjáépítése az 1949-es évben.
Fortepan / UVATERV fényképei (<https://fortepan.hu/hu/photos/?id=5360>)

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM

Kooperatív Doktori Program

PROGRAM

NOVEMBER 3.

8:30 Érkezés, regisztráció

9:00 Köszöntők

Prof. Dr. Furkó Péter,
tudományos és innovációs rektorhelyettes

Dr. habil. Ablonczy Balázs,
a Magyar Történelmi Társulat főtítkára

Prof. Dr. habil. Padányi József,
a Magyar Hadtudományi Társaság elnöke

Dr. Horváth Miklós
téma- és projektvezető

Plenáris előadások 1. Levezető elnök: Dr. Horváth Miklós

9:20 **Dr. Szakály Sándor:** *Volt-e alternatíva? Magyarország a második világháborúban*

9:40 **Dr. Ablonczy Balázs:** *Teleki Pál és a „fegyver semlegesség”- egy téves azonosítás nyomában.*

10:00 **Dr. Joó András:** *A háborús diplomácia rendhagyó természete: a magyar külpolitika céljait és lépéseit meghatározó személyek (1942–1944. március)*

10:20 Diszkusszió

10:40 Kávészünet

Plenáris előadások 2. Levezető elnök: Dr. Ablonczy Balázs

- 11:00 **Dr. Nyári Gábor:** *„A régi világnak vége, az soha feltámadni nem fog” – Történeti vázlat az 1944-es magyaroroszági politikai elitváltásokról*
- 11.20 **Dr. Tóth J. Zoltán:** *Rendkívüli jogrend a II. világháború alatt és az átmenet időszakában*
- 11.40 **Földváryné Dr. Kiss Réka:** *Protestáns hálózatok az ellenállásban*
- 12:00 Diszkusszió
- 12:20 Ebédszünet

Vallás és az állam kapcsolata – ellenállás, embermentés

Levezető elnök: Földváryné Dr. Kiss Réka

- 13:00 **Dr. Köbel Szilvia:** *Az állam és az egyház kapcsolata, a vallásszabadság kérdése 1944-1945-ben*
- 13:20 **Dr. Lányi Gábor:** *XX. századi magyar egyháztörténet - Ellenállók – Bereczky Albert 1944-1945.*
- 13:40 **Dr. Bartha Ákos:** *Több mint testőr. Lázár Károly testőr altábornagy tevékenysége a német megszállás idején*
- 14:00 **Dr. Szekér Nóra:** *A Magyar Testvéri Közösség szerepe az ellenállásban*
- 14:20 **Dr. Veszprémy László Bernát:** *Embermentők és cionisták 1944/45-ben*
- 14:00 Diszkusszió
- 15:00 Szünet

Következmények, hatások

Levezető elnök: Dr. Germuska Pál

- 15:20 **Dr. Bognár Zalán:** *Több mint 600 ezer magyar katona és civil hadifogságban a Vörös Hadsereg által megszállt Kárpát medencében*
- 15:40 **Mezei Emese:** *Zsidó munkaszolgálatosok szovjet hadifogságban a tanúvallomások tükrében*
- 16:00 **Dr. Stark Tamás:** *Magyarország második világháborús embervesztése*
- 16:20 **Dr. Csikós Gábor:** *Fogságélmények elbeszélhetősége Lipótmezőn az 1950-es évek elején*
- 16:40 Diszkusszió
- 17:00 Zárszó

NOVEMBER 4.

8:30 Érkezés, regisztráció

Fejezetek a világháború hadtörténetéből

Levezető elnök: Dr. Szakály Sándor

9:00 **Dr. Horváth Csaba:** *Belépés a háborúba? A délvidéki hadművelet – 1941. április*

9:20 **Illésfalvi Péter:** *Magyar honvéd szovjet földön 1941-1944*

9:40 **György Sándor:** *„A Gazda” - Vécsey Béla alezredes a 35. gyalogezred élén a Don-kanyarban*

10:00 **Dr. Számvéber Norbert:** *A német megszállástól a szovjet elfoglalásig: a magyarországi hadszíntér jelentősége*

10:20 **Berta Kristóf:** *Fejezetek a magyarországi harcok befejezéséből - Dél-Dunántúl*

10:40 Diskusszió

11:00 Kávészünet

Vég és kezdet!?

Levezető elnök: Dr. Horváth Csaba

11:20 **Dr. Rigó Róbert:** *A politikai rendőrség visszaélései vidéken 1945-ben*

11:40 **Dr. Germuska Pál:** *Vég és kezdet – fordulat a gazdaságban? Az állami beavatkozás változásai*

12:00 **Dr. Horváth Miklós:** *A Magyar Honvédség története – a Fegyverszüneti Egyezménytől a Békeszertződés megkötéséig*

12:20 **Zsiga Kristóf:** *A demokratikus államrend és köztársaság védelméről szóló törvény megalkotásának jog- és politikatörténeti körülményei*

12:40 **György Kata:** *A múlt terhei: transzgenerációs traumák a háború, és elsősorban a holokauszt áldozatainak és tetteseinek leszármazottaira?*

13:00 Diskusszió

13:20 Zárszó

A KONFERENCIA ELŐADÓI

Ablonczy Balázs DSc, az ELTE BTK Művelődéstörténeti Tanszékének habilitált egyetemi docense, az ELTE HTK Történettudományi Intézetében a Horthy-kori Osztály vezetője. Kutatási területe a huszadik század első felének művelődés- és eszmétörténete. Másfél tucat könyv szerzője. A Magyar Történelmi Társulat főtítkára. A legutóbbi könyve: *Az utolsó nyár - Magyarország 1944.* (Bp., 2024, Jaffa)

Bartha Ákos, PhD (Budapest, 1982): az ELTE Humán Tudományok Kutatóközpontja Történettudományi Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa, a *Századok* szerkesztője. Fő kutatási területe a magyarországi német- és nyilasellenes ellenállás története. *Tagságok: Magyar Történelmi Társulat, Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület.* Az MTA Történettudományi Bizottság titkára. *Publikációi:*

Berta Kristóf doktorjelölt, KRE BTK TDI. Az alap- és mesterszakos tanulmányait a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karának történelem szakán végezte, jelenleg pedig a KRE Történelemtudományi Doktori Iskolájának doktorandusza. Fő kutatási területe a 20. századi hadtörténet és társadalomtörténet, illetve ezekhez kapcsolódóan az egymással hadakozó és az önmagukkal vívódó emberek tevékenységének szerepe, hatása a történelmi eseményekben. Tudományos publikációi megismerhetők az MTMT adatbázisában: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=10076089&view=dataSheet>

Bognár Zalán dr. a Károli Gáspár Református Egyetem docense, BTK TTI tanszékvezető (2010-2011.; 2019-2023.) tanszékvezető. *A Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társaságának az elnöke, szakértőként tagja volt a 2015-2017 között működött Gulág-Gupvi Emlékbizottságnak. 2021-től a Magyar Nemzeti Levéltárban létrejött, 2023-tól az önállósult Iustitia Gulág- és Gupvikutató Intézet az igazgatója.* Kutatási területe a XX. század politika-, had- és társadalomtörténete, különös tekintettel a II. világháborús magyar hadifoglyok, a „málenkij robotosok” és a gulágra hurcoltak történetére. E korszakról eddig közel kétszáz tudományos publikációja, köztük több mint egy tucat könyve jelent meg magyarul, németül és angolul.

Csikós Gábor dr., pszichológus - történész, érdeklődésének középpontjában a vidéktörténet, a pszichével foglalkozó tudományok története és ezek társadalmi beágyazottsága. 2024 végén jelent meg monográfiája, melyben ezeket a kutatási területeket ötvözi: *Beidegzetten lapul a vidék. A falusi Magyarország lelki zavarai és észleletük a modern korban* címmel. 2019 és 2023 között a Károli Pszichológia Intézet, 2023-tól a Semmelweis Egyetem Pető András Karának oktatója. *Tagja a Magyar Történelmi Társulatnak.*

Földváryné dr. Kiss Réka dr., habil. történész, néprajzkutató. 2000-től az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Néprajztudományi Intézet munkatársa, majd tudományos főmunkatársa. 2014-től a kommunista diktatúra működésének feltárására létrehozott Nemzeti Emlékezet Bizottságának az elnöke. 2018-tól a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Egyháztörténeti Tanszék tanszékvezetője, habilitált egyetemi docens. *2015-től a varsói székhelyű Emlékezet és Szolidaritás Európai Hálózata (ENRS) Irányító Bizottságának magyarországi koordinátora.*

Kutatási és oktatási szakterülete: XX. századi magyar társadalomtörténet, 1956-os forradalom és szabadságharc története, XIX-XX. századi magyar egyháztörténet.

Germuska Pál, dr., habil. az MTA doktora, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának Hivatalának tudományos tanácsadója. A KRE külső előadója, a KRE Doktori és Habilitációs Tanácsának tagja; továbbá a *Magyar Levéltárosok Egyesülete*, a *Magyar Történelmi Társulat*, valamint a *Magyar Hadtudományi Társaság* tagja. 7 kötet (társ)szerzője, 6 könyv szerkesztője és másfélszáz közlemény szerzője. Kutatási területe az 1945 utáni időszak gazdaság- és hadtörténete.

György Kata több, mint 16 éve kísér embereket önismereti folyamatokban. Pszichodráma vezetőként, családállítóként és coachként dolgozik egyéni kliensekkel, párokkal és csoportokkal. Munkájának középpontjában a személyes kapcsolódás áll: az a hit, hogy a valódi változás az emberi találkozások mélységében születik. Az elmúlt években számos olyan folyamatot kísért, ahol a háborús múltból eredő terhek – a tettesek és az áldozatok leszármazottainak traumái jelennek meg. Tapasztalata nem csupán szakmai, hanem személyes is: saját életében is átélte és átdolgozta azt, amiről előadást tart. Előadásában a transzgenerációs traumák átörökítésének kérdéseit vizsgálja, különös tekintettel a második világháború és a holokauszt örökségére, és arra, hogyan hat mindez a jelenben élő nemzedékekre.

György Sándor a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Karán szerzett 2009-ben alapszakos, 2012-ben MA diplomát. Jelenleg a Károli Gáspár Református Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájának hallgatója. 2018-tól a NEB Hivatalának tudományos kutatója. Fő kutatási területe az 1956-os forradalmat követő megtorlás pereit, illetve foglalkozik második világháborús magyar alakulattörténeti kutatásokkal (16. felderítőosztály 1944/45-ös harcai, a szombathelyi 35. gyalogezred tevékenysége a keleti fronton 1942/43-ban) is. *A Napi Történelmi Forrás Online Folyóirat és Műhely főszerkesztő-helyettese*.

Horváth Csaba dr., a hadtudomány kandidátusa, a KRE BTK TTI egyetemi docense, OTDT-MTA mestertanár. (2003) A hadtudomány területén végzett kutatói-oktatói munkája elismeréseként elnyerte Széchenyi István ösztöndíjat (2003), Szigetvár város „Zrínyi Miklós díját” (2009). Fő kutatási területei: a huszadik századi magyar és egyetemes hadművészet: a magyar királyi honvédség 1919-1945 között; a két világháború közötti katonai elméletek és azok hatása a hadművészet fejlődésére; a második világháború hadművészeti tapasztalatai, a hidegháború korszakának legjelentősebb helyi háborúi és azok tapasztalatai; a magyar katonai felderítés története. A doktori képzésben elért eredményei: 14 védett doktorandusz, jelenleg 4 vezetett. A Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetés tulajdonosa (2021).

Horváth Miklós prof. dr. habil. DSc, hadtörténész. Tudományos fokozatai: a politikai tudományok egyetemi doktora (1989), a hadtudomány kandidátusa (1996), a Magyar Tudományos Akadémia doktora (2003). 2004-ben habilitált hadtörténelemből. 1990-től a Hadtörténeti Intézet kutatója, 2003–2005 között az intézet igazgatója, nyugállományú ezredes. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK (2005–2019), illetve a Károli Gáspár Református Egyetem BTK (2019–) egyetemi tanára. Honlapja: www.horvathmiklos.eu

Illésfalvi Péter, 1998-tól a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum tudományos munkatársa. Muzeológusként foglalkozott a magyar katonai témájú fotózással, hadtörténetesként első sorban az 1920-1945 közötti időszak hadszervezet-történetével, alakultörténettel, kiemelten a m. kir. honvédség hegyi és határvadász csapatainak törtériáját kutatja. A hadisírgondozás területén eltöltött mintegy másfél évtized során a terepmunka mellett jobbra II. világháborús veszteségkutatást és adatbázis-építést végzett. Hadtörténelem témában mintegy 100 tudományos és ismeretterjesztő publikációja található meg az MTMT-n, önálló és társszerzős művek egyaránt. *Tagságok: Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság; Pulszky Társaság; Vigyázók Had- és Kultúrtörténeti Egyesület; Magyar Hadtörténészek Nemzeti Bizottsága; Gulág és Gupvikutatók Nemzetközi Társasága.*

Joó András PhD. (Budapest, 1970) 2015-től 2024 tavaszáig a VERITAS Történetkutató Intézet főmunkatársa volt, ahol a második világháború alatti Magyarország történetének kutatásával foglalkozott. A második világháború alatti magyar külpolitikáról szóló monográfia szerzője (*Kállay Miklós külpolitikája: Magyarország és a háborús diplomácia 1942-1944*). 2024 áprilisától a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatala tudományos főmunkatársa. Feldolgozta a magyar emigrációban sokszor emlegetett, majd feledésbe merült aranyvagyon, az úgynevezett *Kállay Alap* (vagy diplomata alap) történetét két (angol és magyar nyelvű) tanulmányban. Szerkesztette és sajtó alá rendezte *Hevesy Pál* diplomatának az *emlékiratait*. Jelenleg az 1942 és 1944 közötti időszak magyar diplomáciai erőfeszítéseinek titkosszolgálati relációit igyekszik feldolgozni egy monográfia keretében. Publikációi: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10048108>

Köbel Szilvia PhD., habil. egyetemi docens, a KRE Állam- és Jogtudományi Kar, Közgazdasági Intézet vezetője. Előadás témájának megfelelő kutatási területei: az állam és egyház kapcsolata, lelkiismereti és vallásszabadság 1945-1990 között Magyarországon, különös tekintettel az Állami Egyházügyi Hivatal és a politikai rendőrség kapcsolatára, Állambiztonsági szervek működése 1944-1990 között; Egyházjog (Állami és felekezeti egyházjog); Református múltfeltárás. *Többek között a Magyar Alkotmányjogászok Egyesülete tudományos tanácsadó testületének választott tagja (2015-), további tagságok: Magyar Levéltárosok Egyesülete (2011-); a Magyar Alkotmányjogászok Egyesület (2008-).*

Lányi Gábor János dr. habil. református lelkész, a KRE HTK dékánhelyettes, az Egyháztörténeti Tanszék egyetemi docense. Kutatási területe: 20. századi magyar református egyháztörténet, magyar református külkapcsolatok a második világháború után. Letölthető tanulmányok: <https://kre.academia.edu/GaborLanyi>

Mezei Emese a Károli Gáspár Református Egyetem Történelem MA képzésének másodikéves, a Pécsi Tudományegyetem Irodalom- és Kultúratudományi MA képzésének elsőéves hallgatója. A Hadtörténelmi Levéltárban levéltári főelőadó. Fő kutatási területe a 20. századi zsidó történelem, azon belül is elsősorban a szovjet fogságba került zsidóság története. *A Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium Irodalom- és Kultúratudományi műhelyének, illetve a Gulág- és Gupvikutatók Nemzetközi Társaságának a tagja.* Kutatási témakörében 2025-ben 2. helyezést ért el a 37. OTDK Humán Tudományi (bölcsezt) szekciójában.

Nyári Gábor dr., történész, tudományos fokozatát 2017-ben a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen szerezte summa cum laude minősítéssel. Fő kutatási területei: a Horthy-korszak politikatörténete - különös tekintettel Teleki Pál második miniszterelnökségének időszakára -, valamint a magyar emigráció 1945 és 1956 közötti története. 2020 óta a Rendszerváltás Történetét Kutató Intézet és Levéltár vezetője.

Rigó Róbert PhD, történész, szociológus, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa és a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának kutatási osztályvezetője. Kutatási területe: a 20. századi magyar társadalomtörténet és a református egyház története. E-mail címe: rigo.robert@kre.hu; lásd továbbá: <https://btk.kre.hu/index.php/rigo-robert>

Tagja a Magyar Történelmi Társulatnak, a Kecskemét Kultúrájáért Alapítvány kuratóriumának és a Kecskemét Írott Örökségéért Alapítvány fb-nak.

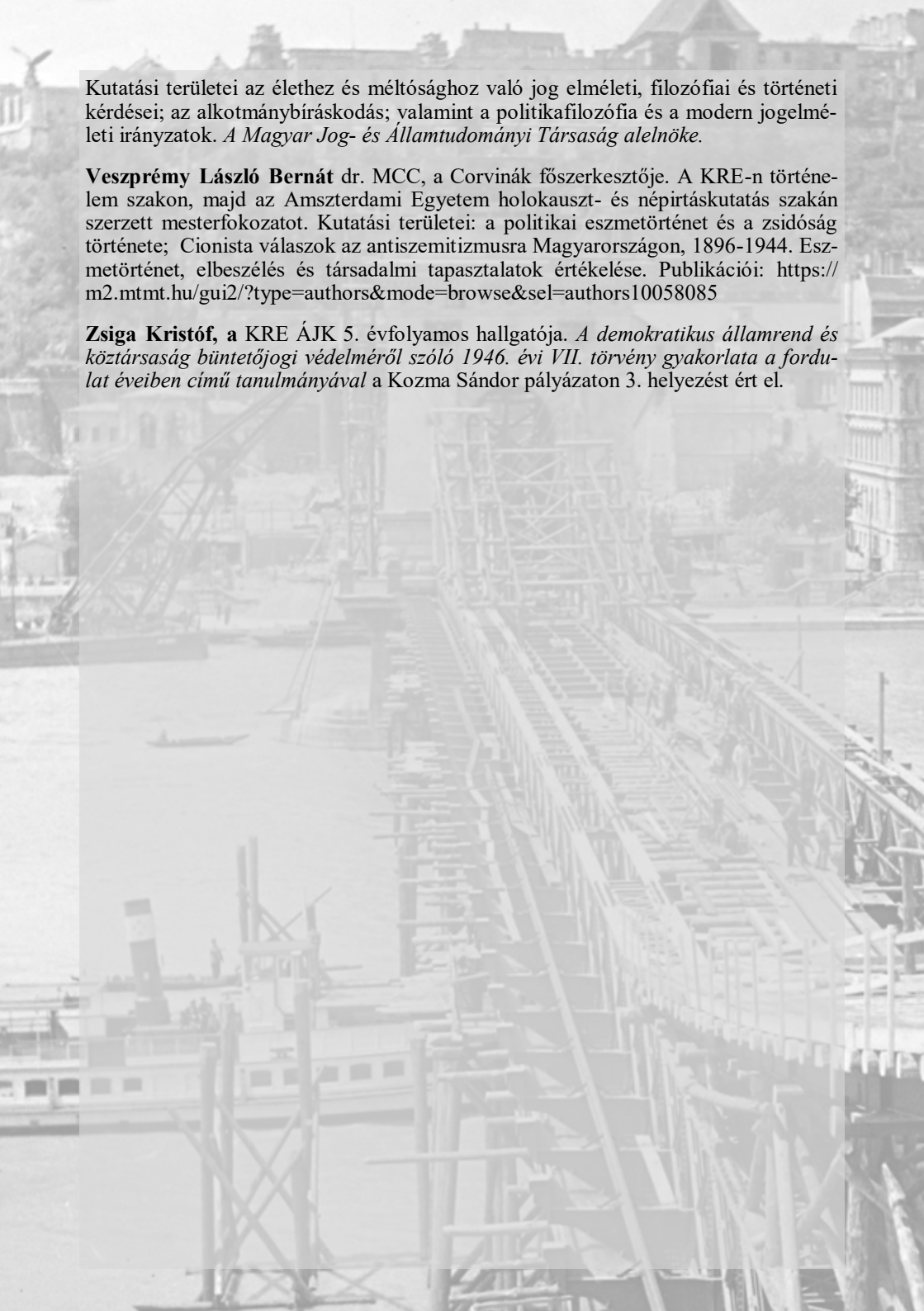
Stark Tamás dr., az ELTE Humán Tudományok Kutatóközpontja, Történettudományi Intézetének kutatója 1983 óta. (Akkor MTA Történettudományi Intézete) Kutatási területei közé tartozik a holokauszt, a második világháború és a háború utáni időszak kényszerű népeségmozgásai, valamint a szovjet fogságban lévő magyar hadifoglyok és polgári internáltak története. 2023 óta az MTA doktora. 2020 óta az MTA *Második világháború története albizottság elnöke.*

Szakály Sándor, prof., dr. habil. KRE BTK TTI. egyetemi tanár, kutató professzor. A VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár főigazgatója. Fő kutatási területei: Magyarország a második világháborúban 1938–1945; A magyar királyi csendőrség 1919–1945; A magyar katonai felső vezetés 1919–1945; A magyar katonai nevelés és tisztképzés 1868–1945; Magyar sporttörténet. Néhány a testületi tagságok közül: *Magyar Történelmi Társulat, alelnök; Nemzetközi Magyarorságtudományi Társaság, a választmány tagja; Nemzeti Kegyeleti (2006-tól Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti) Bizottság; Honvéd Hagyományőrző Egyesület, elnök.*

Számvéber Norbert PhD. (hadtudomány) a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár és Térképtár igazgatója, a KRE Történettudományi Doktori Iskola témavezetője. Fő kutatási területei: A páncélos hadviselés magyar és egyetemes története; Magyarország második világháborús időszakának hadtörténete. *Tagság: a Magyar Hadtudományi Társaság, Hadtörténelmi Szakosztály.*

Szekér Nóra dr. A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen történelem, német, esztétika szakon szerzett diplomát. Jelenleg az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltár Kutatási osztályának osztályvezetője. Kutatási témája a két világháború közötti szellemi mozgalmak és a nácizmussal szembeni ellenállás története, valamint a politikai rendőrség működése a kommunista diktatúrában.

Tóth J. Zoltán, prof., dr. habil. a KRE ÁJK dékánja, a Jogelméleti Tanszék tanszékvezetője, a KRE ÁJK Alkotmánybíráskodás és bírói jogalkalmazás Kutatóműhely vezetője, egyetemi tanár. 2002 óta tanít a KRE ÁJK-n, emellett 12 évig az Alkotmánybíróság főtanácsadója, 11 évig az SZTE ÁJTK oktatója is volt. *Az MTA Állam- és Jogtudományi Bizottság Jogelméleti és Jogszociológiai Albizottsága elnöke. A Jogelméleti Szemle főszerkesztője, több hazai és külföldi jogtudományi folyóirat szerkesztőségi vagy szerkesztőbizottsági tagja.*

Kutatási területei az élethez és méltósághoz való jog elméleti, filozófiai és történeti kérdései; az alkotmánybíráskodás; valamint a politikafilozófia és a modern jogelméleti irányzatok. *A Magyar Jog- és Államtudományi Társaság alelnöke.*

Veszprémy László Bernát dr. MCC, a Corvinák főszerkesztője. A KRE-n történelem szakon, majd az Amszterdami Egyetem holokauszt- és népirtáskutatás szakán szerzett mesterfokozatot. Kutatási területei: a politikai eszmetörténet és a zsidóság története; Cionista válaszok az antiszemitizmusra Magyarországon, 1896-1944. Eszmetörténet, elbeszélés és társadalmi tapasztalatok értékelése. Publikációi: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=authors&mode=browse&sel=authors10058085>

Zsiga Kristóf, a KRE ÁJK 5. évfolyamos hallgatója. *A demokratikus államrend és közlérsaság büntetőjogi védelméről szóló 1946. évi VII. törvény gyakorlata a fordulát éveiben című tanulmányával a Kozma Sándor pályázaton 3. helyezést ért el.*